

Enni Lindberg
perhekeskustoiminnan koordinaattori

Työpaja: Monimuotoiset perheet

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Varsinais-Suomen piiri

Lapset ensin.

Kuva: Turku Pride 2018

Perheen määritelmät

Perhettä voi määritellä ja määritellään eri tavoin eri konteksteissa

- Juridiikka -> vanhemmuus, huoltajuus, perimys
- Sosiaalinen todellisuus
- Ihanteet ja normit
- Palvelujärjestelmä
- Kunkin perheenjäsenen oma kokemus / näkemys
- Lähipiirin / perheen oma yhteinen näkemys

Lämmittelytehtävä työpajan teemoihin:

Pohdi parin kanssa:

- Mikä on perhe?
- Minkälainen on ”hyvä” perhe?
- Minkälaisia muutoksia perheessä voi tulla?

Mitä on perheeksi tuleminen?

- Parisuhde / avioliitto ja siihen syntyvät lapset?
- Ero ja perhekäsityksen rakentaminen eron jälkeen
- Yksinään?
- Kaksin ystävän kanssa?
- Useamman eri henkilön kanssa?
- Kuuluuko perheeseen aina lapsi/lapsia?
- Mitä halutaan? Mikä on mahdollista?
- Uusperhe -> kahden tai useamman perheen yhteenliittymä

Monimuotoiset perheet

- On olemassa monenlaisia perheitä.
- Jokainen perhe on omanlaisensa.
- Suomessa **noin kolmasosa** kaikista perheistä ei vastaa perinteistä käsitystä ydinperheestä.
- *Tämän esitys on muodostettu monimuotoisetperheet.fi-sivuston sekä THL:n aineistojen pohjalta. Lähdeluettelo on esityksen lopussa.*

Mitä tarkoitetaan monimuotoisilla perheillä?

- Adoptioperheet
- Kahden kulttuurin perheet
- Lapsikuolemaperheet
- Tahattomasti lapsettomat
- Sijaisperheet
- Sateenkaariperheet
- Monikkoperheet
- Leskiperheet
- Uusperheet
- Yhden vanhemman perheet

- Monimuotoisia perheitä yhdistää se, että oma perhe ei tunnu sopivan ympäröivän yhteisön eikä yhteiskunnan yleisiin oletuksiin.
- Perheet tiedostavat itse oman erilaisuutensa ja **pelkäävät usein syrjintää**. Siksi luottamuksen rakentaminen on äärimmäisen tärkeää.

Miten kohdata monimuotoinen perhe?

- Lasten ja perheiden kanssa toimivat kokevat usein epävarmuutta kohdatessaan monimuotoisia perheitä. Ongelmia aiheuttaa etenkin tiedon puute.
- Monimuotoisten perheiden kohtaamisessa pätevät samat periaatteet kuin minkä tahansa perheen kohdalla.
- Joskus on kuitenkin hyödyllistä tietää lisää perheen tilanteesta. Tärkeintä perheiden kohtaamisessa on kuunnella perheen omaa kertomusta ja antaa sille tilaa.

Esimerkki: monimuotoinen perhe tulee MLL:n perhekahvilaan tai tapahtumaan

- Toivota perhe samalla tavalla tervetulleeksi kuin muutkin perheet.
- Kysy perheestä ja heidän arjestaan avoimin kysymyksin.
- Älä tee oletuksia perheestä. Kysymys "Ketä perheeseesi kuuluu?" on parempi kuin utelu "Onko miehesikin tulossa paikalle?"
- Anna tilaa erilaisuudelle.
- Tiedosta omat arvosi ja ennakkoluulosi.
- Jos sanot hassusti, voit pyytää anteeksi.

Adoptioperheet

- Adoptiovanhemmaksi tulo on usein kauan toivottu haave. Lapsen odottaminen perheeseen voi kestää useita vuosia tai lapsi voi tulla perheeseen hyvinkin yllättäen.
- Lapsi voi olla kotimaasta adoptoitu pieni vauva tai ulkomailta adoptoitu jo isompi lapsi.
- Kaikissa adoptiovanhemmuuden vaiheissa, niin odotuksessa kuin lapsen saapumisessa ja lapsiperheen arjessa perheiden saama apu ja tuki ovat tärkeitä.
- Adoptio voi tuoda perheeseen myös vieraan kulttuurin.

Adoptioperheen kohtaaminen

- Useimmat adoptiovanhemmat ovat odottaneet perheellistymistä kauan. Iloitse ja onnittele.
- ***Adoptioperheessä on vain omia lapsia ja oikeita vanhempia.***

Kahden kulttuurin perhe

- Kaksikulttuurisella perheellä tarkoitetaan perhettä, jossa vanhemmat ovat syntyneet eri maissa, ja jossa puolisoilla on toisistaan poikkeava kulttuuritausta ja lähes aina myös eri äidinkieli.
- Suomessa asuu **yli 65 000** kahden kulttuurin paria ja perhettä. Noin puolet perheistä on lapsiperheitä.

Kahden kulttuurin perheen kohtaaminen

- Kohtelee vanhempia yksilöinä, ei tietyn kulttuurin tyypillisinä edustajina.
- Ulkomaalaisella puolisoilla voi Suomeen muuton alussa olla hyvin vähän ystäviä tai harrastuksia. Kutsu hänet mukaan MLL:n vapaaehtoistoimintaan.
- Kaksikulttuuriset lapsiperheiden arjessa ulkopuolinen lastenhoitoapu on merkittävää, koska toisen puolison sukulaiset asuvat kaukana - kerro MLL:n lastenhoitotoiminnasta.

Lapsen kuoleman kohdannut perhe

- Lapsen kuolemaa suurempaa surua on vaikea kuvitella. Suru on myös yksilöllistä.
- Huomioi lapsen kuoleman kokeneen perheen suru, riippumatta siitä miten ja minkä ikäisenä lapsi on kuollut. Lapsi on olemassa kun raskaus on alkanut, eikä lapsi-vanhempisuhde pääty täysi-ikäisyyteenkään.
- Suru ei lopu koskaan kokonaan. Älä oleta että surevan täytyy kokonaan ”päästä yli” tai unohtaa menetys tietyn ajan kuluessa.
- Anna lapselle lupa surusta ja kuolemasta puhumiseen.

Sateenkaariperhe

- Sateenkaariperheillä viitataan lapsiperheisiin, joissa joku vanhemmista kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Perheen aikuisissa saattaa olla siis esim. homoja, lesboja tai biseksuaaleja, tai transsukupuolisia, transvestiitteja tai transgender-ihmisiä – tai useita näistä.
- Perhemuotojen ja -tilanteiden kirjo on laaja: naisparin tai miesparin perheiden lisäksi perheet ovat yksinhuoltaja- ja uusperheitä, ystäväysten perustamia perheitä sekä perheitä, joissa vanhemmuus jaetaan kolmen tai neljän aikuisen kesken (apilaperheet ja kumppanusvanhemmat)

Miten kohdata sateenkaariperhe?

- Äitien ja isien sijaan voi puhua vanhemmista.
- Yksin liikkualta äidiltä voi kysyä “kuuluuko perheeseesi muita aikuisia”.
- Älä tee oletuksia siitä, miten perheen lapset on tehty. Lapset voivat olla saaneet alkunsa kotona tai lapsettomuuslinikalla tai he voivat olla adoptoituja tai sijaislapsia. Monissa perheissä on tietenkin lapsia myös aiemmista suhteista.

Sijaisperhe

- Sijaisperhe on perhe, jossa asuu perheeseen lastensuojelun kautta sijoitettuja lapsia. Useimmissa sijaisperheissä on myös perheen biologisia lapsia.
- Useissa tapauksissa lapsella on yhteys myös biologisiin vanhempiinsa.
- Sijaisperheiden arki on jatkuvassa muutoksessa, elämää määrittävät sosiaalitoimi ja lasten biologiset vanhemmat.

Tahatonta lapsettomuutta kohdannut perhe

- Tahattoman lapsettomuuden kokeneiden perheiden määrä on kasvanut viime vuosina. Lapsettomuus koskettaa joka viidettä pariskuntaa.
- Tahaton lapsettomuus on vaiettava.
- Lapsettomuus ei pyyhkiydy pois lapsen synnyttyä/tultua perheeseen. Suru lapsettomuudesta saattaa jatkua, kun perheeseen toivotaan lisää lapsia. Tästä seuraa ristiriita: miten voin surra sitä, että meillä on vain yksi lapsi, kun pitäisi osata iloita tästä kauan kaivatusta.

Monikkoperhe

- Suomessa syntyy kaksosia ja kolmosia noin 800 perheeseen vuosittain. Nelosia vain harvoin.
- Usein vanhemmat pelkäävät raskauden ennenaikaista päättymistä, lasten keskosuutta sekä arkea useamman pienen vauvan kanssa.
- Onnittele monikko-odottajaa!

Leskiperhe

- Suomessa leskeytyy vuosittain n. 4500 työikäistä ja n. 2500 lasta menettää vanhempansa alaikäisenä.
- Toisen vanhemman kuolema on perheelle traumaattinen kokemus ja aiheuttaa turvallisuuden tunteen järkkymisen.
- Kuolemasta tulisi puhua lapsille rehellisesti.
- Surun käsittelyyn sopivat toiminnalliset menetelmät kuten leikki, sadut ja piirtäminen.

Uusperhe

- Uusperhe on kahden aikuisen liitto, jossa ainakin toinen on ollut aikaisemmin avo- tai avioliitossa. Uusperheeseen kuuluu myös lapsi/lapsia, jotka ovat mukana jo liittoa solmittaessa tai yhteen muutettaessa. Uusperheen osana on usein myös muualla asuvia lapsia, jotka ainakin osan aikaa viettävät perheessä.
- Uusperhe on aluksi usein kaksi eri perhettä, jotka asuvat yhdessä. Vasta ajan kuluessa perheistä muodostuu uusperhe.

Yhden vanhemman perhe

- Yksinhuoltajia, yhteishuoltajia, vuoroviikkovanhempia ja yksin lasta odottavia
- Suomessa yli viidennes kaikista lapsiperheistä on yhden vanhemman perheitä ja joka kolmas lapsi elää jossain elämänsä vaiheessa yhden vanhemman perheessä
- Yhden vanhemman perheistä yli 80 % on naisen luotsaamia perheitä.
- Yksinhuoltajuus ei välttämättä ole ongelma tai onnettomuus vaan se saattaa olla ratkaisu, se saattaa olla turvallinen perhemuoto verrattuna aiempaan.

Monimuotoisten perheiden MLL?

MLL:n arvot

- Lapsen ja lapsuuden arvostus
- Yhteisvastuu
- Inhimillisuus
- Yhdenvertaisuus

Pohdintatehtävä pareittain 1

- Miten meidän paikallisyhdistyksemme toiminta tavoittaa monimuotoiset perheet nyt?
- Miten saisimme heidät tuntemaan itsensä tervetulleeksi mukaan?
- Mihin toiminnassa kannattaisi kiinnittää huomiota?
- Miten saadaan tutustuminen käyntiin – eli miten ”murretaan jää”? Millaisia tutustumisleikkejä tai toiminnallisia menetelmiä voisi käyttää jään murtamiseen?

Pohdintatehtävä pareittain 2

- **Miten MLL:n keskusjärjestö ja piirit voisivat huomioida monimuotoiset perheet paremmin**
 - viestinnässä
 - vaikuttamistyössä
 - vapaaehtoistoiminnassa
 - muussa toiminnassa?

Verkostoituminen

- MLL:n paikallisyhdistys voi aina kutsua monimuotoisten perheiden parissa toimivan yhdistyksen mukaan esimerkiksi tapahtumaan yhteiskumppaniksi tai mennä itse tutustumiskäynnille. Kutsumalla kiinnostusta herättävän ja verkostoitumisen kannalta mielenkiintoisen yhdistyksen yhteiseen tilaisuuteen, voitte laajentaa tai kehittää yhdistyksenne toimintaa.
- Yhdistykset: monimuotoisetperheet.fi

Lastenkirjoja monimuotoisuudesta

- Paikallisyhdistys voi jakaa kirjavinkkejä sometileillään tai vaikka pyytää kirjaston työntekijää tai vapaaehtoista perhekahvilaan lukemaan kirjoja lapsille.
- Hyvä lista kirjavinkeistä:
<https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/lastenkirjoja>

Muista: hanki tietoa

- Hanki tietoa itsenäisesti esimerkiksi netistä.
- Uteliaisuus on hyvä asia. Useilla monimuotoisilla perheillä on kuitenkin kokemus, jossa he kohtaavat ammattilaisen, joille he ovat ensimmäinen perhe laatuaan. Tällöin käy joskus niin, että tilanne kehkeytyy suuntaan, jossa perhe ikään kuin ”kouluttaa” ammattilaista, jolloin perhe jää vaille tarvitsemaansa ammattiapua - muista tämä myös MLL:n vapaaehtoisena.

Monimuotoisuuden kohtaaminen on palkitsevaa!

- Monimuotoiset perheet ovat kiinnostavia: yhtä monta tarinaa kuin on perhettäkin
- Luottamuksen herääminen ja syrjinnän pelon voittaminen on palkitsevaa

Eri kielet ja kulttuurit MLL:n toiminnassa

- <http://yhdistysnetti.mll.fi/vapaaehtoisen-kanava/tietopankki/yhdistyksen-toiminta/eri-kielet-ja-kulttuurit-mln-toiminnassa>
- <https://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/perheille/monikulttuurinen-toiminta/>

Lähteet

- <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketit/monimuotoiset-perheet>
- <https://monimuotoisetperheet.fi/>
- https://monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2015/08/opettajan_opas_v6.pdf

Kiitos!

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Varsinais-Suomen piiri